

nak, amikor néhány év előtt egyik európai államban éles politikai változás következett be és a jogtudósok rövidesen beletalálták magukat az új rendbe: az eléjük adott törvények mechanikus magyarázatán rágódtak és rágódnak tovább, mintha mi sem történt volna. Így találkozik a társadalmi helyzet, az emberek ideges bizonytalansága, a jogtudomány elabstrahálódása és a jogtudósok mechanikus munkássága, hogy időszzerűtlenné tegyenek egy tudományt, melynek pedig a közösség számára ma mérhetetlen a jelentősége.

A jogtudomány félretelése és a tudósok félreállítása annál szomorúbb, mert ez a mai kor kiválóan alkalmas elméleti és gyakorlati tanulmányok tételére. A társadalmi formák és adottságok sohse változtak olyan gyorsan, az embereknek, a népnek sohse volt olyan döntő szerepe, mint manapság. A kisebbségek helyzete sok variánsban tűnik elénk. A nemzetközi jog ereje vagy hiányossága most látszik meg igazán. Az élet pulzálása meggyorsult és a jelenségek összefüggése sűrű egymásutánban mutatkozik meg. *Kelsen* volt az utolsó, aki elméleti egységbe próbálta hozni a jog különböző szektorait, de rendszeréről ma már alig vitatkoznak. Csend honol a jogtudomány mezein, a kor rányomta a pecsétet: nem aktuális — és egyelőre félretette.

Vigasztaló-e, hogy nemcsak a jogtudomány járt így? Így járt a tudományok jórésze, elsősorban azok, melyek a mindennapi életet és a társadalmi szervezet kérdéseit érintik. A mai idők számára ezek a tudományok, ha nem is veszélyesek, de szükségtelenek. A jogtudománynak — ha nem is veszélyesek, de szükségtelenek. A jogtudománynak — ha kell, szembeszállva a kor antiracionális áramlataival, — mentenie kellene most is az értékeket, hirdetni a jogrend folytonosságát és keresnie az utakat. Am e tudomány képviselői nem tudták kivonni magukat az események hatása alól; labdáit a történéseknek, passzív szereplői, de nem formálói. Nincs mit tenni: reméljük és várjuk a nyugodtabb pillanatokot, melyek ismét időszzerűvé teszik a jogtudományt, meglátják társadalmi szerepét és azzal előhúzzák és reális munkakörre szorítják a jogtudósokat is.

A PATAK-UTJÁN, A PIÁC-SORON . . .

írta: KÖVES MIKLÓS

Egyszerű, ismert kép:

Egy kis folyó kigyózik lustán széles völgyében. Egy ut kanyarog a dombok között. A dombokon sárga, zöld és kenyérbarna buzakockák, fekete szántások. Messzi, a völgy széles torkolatán túl — a pára színű síkság.

Emitt, a domb megett, torony hegye csillog. Amott a domb felett torony fala fehérlik. És messzibb, a szürkébe vesző hegyek alatt: dombok, tornyok. Ha bevárod a déli órát, majd mindenünnen megcsendülnek, csengnek és kongnak harangjaik.

De most csend van. Egyszerű, álmos, nappali csend. A vetés közül az utra igyekvő kapásasszony szótlanul libben át az árkon, leteszi terhét, megoldja sárga kendőjét és megpihen. A szomszédos buzatáblából fecsképár röppen fel, elsuhan fejed felett és formás ívben eltűnik a hártarut megett. Igen: — észre se vennéd —: ezen a helyen keskeny, rücskös mezei út szögel egyenes derékszögben, a nagy ut árkába. A fahor-

dó fuvarosnak, aki ezen a dülőúton érkezik, le kell szállania, szekere farát hátával kell támogatnia, hogy baj nélkül jusson át a zökkenős útszegleten. Magányos tanyákhoz és majorokhoz visznek ilyen elhagyott útvájakok. Nem hinnéd, hogy ez itt: örök idők óta egy közeli hegykatlanba vezet át, amelyben ugyancsak ősi idők óta, emberlakta házak százai állnak a csillogó hegyi torony tövében: egy nagy, élettől zajló falu. A városi ember, aki egyszer egy nyári hónapot itt töltött, leginkább erre a ravasz útszegletre és dülőútra emlékezik vissza, amely mellett, hogy kőkemény ráncaival kirázza belőle az egész ut minden élvezetét és fáradalmát, ilyen meglepően „felülmulja a várakozást”. Aztán — ha ráért megállni e helyen, hogy valakit megkérdezzen, — feltűnhetett neki a közelben egy lakatlan fűves telek, e puszta telken egy lakatlan házikó, amelyet a vidék lakói minden látható ok nélkül „lovas malom”-nak neveznek. Fontos útjelző állomás ebben a járásban, talán az egész megyében.

A dülőt, — a sárvájat — innen gyalog, szekéren vagy autón egyformán negyedórai a dombhát végéig, ahonnan a katlanba, a faluba kanyarodik le. Itt egyszerre az egész falu fenéig, temploma talpig láthatóvá válik és itt áll egy kifakult faoszlopon a falu öreg cimtáblája, szinte olvashatatlanul: A. ország, B. megye, C. járás, D. község... A cimtábla egykori festését itt is ott is átette a pléhe rozsdája és a falut — a falut magát nem látod másmilyennek, mint a tábláját. Öregnek látod és szegénynek. Olyannak, mint a szülőfaludat, mint minden falut. Régi, ismert kép: kusza házsorok között bokáig porban esetlen emberek lábálnak. Egy hosszú főút, amely mindkét végén a mezőre nyulik ki, egy pár kisebb ut-ág, amelyek a hegyekre, a temetőbe, vagyis szintén a mezőkre futnak ki, egy ősi urasági kastély, parkkal a falu közepén és még egy régi uri ház ugyanott, nagy kerttel és egy harmadik uri ház, amit talán egy fiatalabb uraság építtetett magának ujonnan és megalkott szekerek és üres szekerek és lompos, fáradtképű parasztok és elnyűtten cammogó asszonyok... Városi emberünk, hazatérve innen egy hónap múlva már összetéveszti a szülőfalujával, amely innen másfél napi vonatjárásnyra fekszik, valahol az Alsó-Marosnál vagy a hegyeken túl, a csiki fennsík. Aztán egyszer véletlenül megtudja, hogy a B. megyei D. község, ahol egyszer oly kellemes heteket töltött, egyben szülőhelye egy nagy történelmi személynek a tizenhatodik századból, egy híres királyi kapitánynak, aki magyar és román lázadó jobbágsereget vezetett úra és országa ellen. Felüt egy lexikont és a D. betű alatt, valahol, a Dálnokok (lásd Lantosok) és Damjanics között felfedezi D. községet és valóban: „D. község B. megyében, D. parasztvezér szülőhelye.” Csodálkoznia kell: a parasztvezér emlékének semmi nyomát nem észlelte D.-ben. Legfennebb az tűnt fel neki, hogy sok öreg embert látott ott, ugyiszólván csupa öreg parasztot, akiket szigorú, szintelen arcukról, ódon és szőrös külsejükről, talán az egykori lázadó vezér embereinek nézhetett volna... Aztán arra is visszaemlékezik, hogy a templom oldalában egy lebontott fal-kerítés téglái állottak ott rakásokban, amelyet egykor nyilván a pápista labancoktól félve emeltek fatornyos templomuk köré a D.-i unitáriusok és amelynek téglájából a késői utódok új téglatornyot fognak majd emelni a repedező fatorony helyébe. E történelmi reflexiók nyomán emberünknek egy felíratra kell gondolnia, amely D.-ben egy kocsmaház oldalán olvasható és amely így kezdődik:

„Felejtsük a multat...”

Aztán talán még eszébe jut egy kis zsákucca, az egyetlen, amely

nem vezet ki a mezőre: Gatyaszár uccának hívják, formai hasonlóság alapján. És talán még egy kis köz, amely a két urasági kert között visz el és ezért „Kutyaszorító“-nak mondják és végül talán egy lisztes bolt, amelyben egy gazdag paraszt fiatal, kacér felesége lisztet árul....

Ai dombhát szélén, ahol most állunk, a vén névtábla azóta is öregebb lett pár rozsdafolttal, már igazán szinte olvashatatlaná repedezett. Innen, mint egy csésze víznek, egészen mélyére látunk ennek a házfedelekkel teleszórt hegyüstnek és látjuk temploma mézsfehér alján a szürke föld-foltot, suta fekete fatornyán, ennek égfelé tartott fekete ujján az unitárius fénygombot. Az egésznek közepén az urasági kertek széles zöldje terpeszkedik, a házakat félrenyomva, mint terített asztalra csapott kalap. A komor sötétfejú házak körülöttük, azt mondanók: mint éhes kutyák a tilos koncra, acsarkodnak rájuk mérges ablak-szemekkel... De nem: elég csendesen görnyednek a helyükön, alig olykor-olykor nyitják és csukják, nyikorgatva és koppantva szájaikat...

Az ut meredeken lejt a cimtáblás domb széléről, a sárgakendős kapásasszony vigan ereszkedik rajta, a két sorban szórt faházak s kapuk közt lefelé, el egész a patak hidjáig, aztán át a fahidon és megáll a hidon túl a főúton: a Patak-utján. Lassít, meg kell állnia, hogy feleljen egy ostoros embernek, egy idegen fuvarosnak, aki szekérét valahol félreállítva erre indult és kérdezősködik:

— Nem erre jött-e imént egy lovasszekér két emberrel?

— Nem láttam erre.

— Fehér ló vót... uri féle...

— Nem, semmiféle...

— Egy zsák kölesemet vesztettem — panaszolja az idegen és nem mozdul tovább.

— Az baj, — felel közömbösen az asszony és tovább megy.

Az ostoros ember a templomra emeli fel szemét és fülel: vajjon merről s merre hallja a zörgést, azt a szürkelovas szekeret, amely a nagy úton utólérte, elhaladt mellette, erre fordult be és gyanítása szerint elvitte a nagyuton elejtett zsákját. Nem hall semmit semerről.

— Rusnya falu! Isten pusztítsa el! — kiált fel és tovább lohol.

Sehol semmi se moccan e percben... Azt hinnéd, örökidőktől örökkéig mozdulatlan itt minden. De egy perc múlva már valahol emberláb dobban, valahol ajtó kilincse csattan... Ott a fát vágják a déli tűzhöz... Amott az elcsavargott gyereket hívják vagy a kiszökött tyukokat...

Fennebb, ahol a Patak utja balra a Piacra kap fel és jobbra a Pálos-hegy felé és a temetőre ágazik, ott az öreg kocsmaház, kiugró oldal falán ott a felírás, — egy sírfelirat — :

*Felejtsük a multat
Jövönk talán jót mutat
Tartsd meg Isten e házat
Ezernyolcszáz ötvenhat*

...Megértjük: néhai legidősb Darkó Károly 1856-ban új házat építtete és felejteti akart.... A hősi negyvennyolcat temette? A szörnyűséges negyvenkilencet? Megértjük: Ötvenhatot irtak már, Darkó Károly bort, szeszt mért, borsót, gyömbért faszegét, kovakövet árult és új házat építtetett... Vagy igaz volna, amit egykori vénnek állítottak, hogy nevezett legidősb Darkó Károly, mielőtt a házat megépíttette, számos tolvajság és talán gyilkosság is száradt a lelkén s hogy e kegyes felírással ezekre óhajtott vetni örök leplet? Nincs már, aki feleljen e kér-

désekre. Azok az emlékező vének rég félreálltak és a mostani boltos, legifjabb Darkó Károly nem ér rá. A pincéből szalad fel a csengő szóra, odalenn kiaszott hordóit forrázza őszire. Elintézi vevőjét és alászolgája, vissza kell mennie. Csak még kihajtja a betódult legyeket: hess, menjenek, akivel jöttek, hess, menjenek arra fel a templom dombjára. Ott senkinek se ártanak, talánha valami kósza gyerekeknek, akik ott ténferegnek a téglarakások között.

Tul az üres, poros térségen, fenn a templom dombján, még ott állnak tehát a régi téglarakások. Az este, szomszéd uccák gyerekei holtolvajt játszottak közöttük, amíg feljött a hold. Most két elszökött gyerek álmoskodik árnyékukban, éhesen a déli harangszóra várva. A téglák felett a kiűzött legyek kergetőznek. Tavasz óta mérges vöröshangyák tanyáznak alattuk. Lesz-e még belőlük unitáriusoknak templomtornya? Nincs már felelet a kérdésre. Tolvaj-kezekről hallani, amelyek a télen a havazós éjszakákon hordtak innét téglát otthoni kéményekhez, tűzhe-lyekhez, kemencékhez.

A tér tulsó sarkán fekete-foltos zsindeleysüvege alatt áll még a lisztes bolt: zárt ajtóablákkal. Este majd vagy holnap reggel, a szép boltosné megnyitja a táblát és hetykén méri a finom bánáti lisztet helybeli buzatermelőknek, akiknek saját buzájuk aratásig nem futja. És méri majd a moldvai málélisztet is olyanoknak, akik a pulickát eszik. Most behuzta az ajtó-táblát, kiült a ház oldalába és fehér kerek térdét a napon csillogtatva paprikát sarval s rak el üvegekbe. És ugorkát rak el. Szeretik a kaszások a kovászos ugorkát, meg eszik majd a pulickához. Később majd eljön ide egy tétlenkedő jó barátnő, talán Nagy Sándorné, az elcsapott tanítónő, a felosztott unitárius nőegylet volt elnöknője. Beszélnek majd a nőegyletről, melyet Sütő Sándor, az új tiszteletes ezelőtt egy évvel önhatalmulag felosztott, mert feleségét, az új papnét nem választották meg elnöknőnek. És szó lesz persze a papnéről, aki viselkedésével nem érdemelte meg, hogy D. községnek tiszteletes asszonya és a nőegyletnek elnöknője legyen...

Egy cipész mesterkedik még ezen a soron, nyitott ajtóján át a postáig, hallani kalapácsa szeg- és talpverő csattogását. Aztán az új szövetkezeti ház következik, aztán megint Darkó Károly vén boltjának eleje. A szövetkezeti boltban ilyenkor öreg Barta Ábel, egy hosszú szikár agg, ül a pult előtti rizses zsákon, reggel óta és maga se tudja még meddig. Pipáját szijja, üvegjét szopja fogatlan szájjal, a boltosokat tartja szóval. Minden hörpintés után egyszer mond egyet. Az időjárásról szól:

— Meglőtték az ilyen időt es... Nézem a patakot... Patak! Pünkösd óta egy csepp le nem folyt rajta... Ilyen még nem vót!

A papnéről:

— Papné... Tiszteletes asszony... Csak legyen, aki tisztelje... hiába...

Régebbi dolgokról:

— No aztán volt esze Nagypál Gerónének es... Mindent a papokra hagyott s meghótt már öt éve... Eladta vóna, a pénzzel Pestre ment vóna... Meglehet még ma es élne..

Ez hát most D. község a D.-i főtér, főterén a „Piac-sor“: ez az új szövetkezeti ház, ez az öreg Darkó-ház, ez a zsellérház a cipészszé-lygel és ez a zsellér ház a lisztesbolttal. És ez a temérdek por a tikkasztó nap alatt, ezek a kifülledten megbujó emberek, ezek a lomha beszélgetések, ezek a kiűzött és újra belopakodó legyek... ez a lusta csend...

Itt van még balfelől ez a kökerítés, a Piac-sortól a templomdomb elejéig, vén kőrisfák hajolnak ki felette, kőkapuján régi

cimer... A Kőkössiék kertje és kapuja, a „Kőkössiék sora“. Odabenn, a fákon túl, vén kastélya mélyén fészkel, onnan napvilág ki nem mozdul egy kivénült kopasz vércse, Kőkössi... Udvarról, ott hátul, magtára mögül éhesszemű emberekkel megrakott szekerek futottak ki pirkadatkor... Hova tűntek? Mikor és merről futnak be?

És itt, jobbfelől, ez a kaputlan palánk a Piac-sortól a templomdomb hátuljáig, a Pap-sora, fiatal gyümölcsfák néznek át rajta, tornyosfejű körtefa-menyecskék és bugyrosvállu barackfa-leányzók... Megettük, valahol a papház hüvösében tanyázik napestig magában egy tarkaselymes gyöngytyuk, a papné, a drága, a büszke, a megvetett. Mit művel odabenn? hová készül estére? Mit főz, mit tervel? arcát sohse látják, szavát nem hallják, csak a nyoma él... a nyoma...

Este látják az úton ellibbenni... Hajnalban a dombi házakból látják boglyas fejét a papház magas tornácán imbolyogni... Nevetését hallják néha a lugas felől: délután, naplementével szórakoznak ott ketten a holdvilág arcu pappal, hárman az idegen postásnővel, az idegennel, négyen a facér Baksay tanárral, a jövevényvel... Most sehol semmi... A körtefák csillogtatják tornyaikat, a barackfák libegtetik vállalkat...

Messzi, valahol a főuton mozdult valami. Szekér csörrent? Lóláb dobbant? Vagy a szived szól a fájdalmas csendben? Régóta fülelsz már. Érzed: ez mind semmi, csak egy perc, egy óra... A múlt takargatja csak vele szörnyűséges arcát és valahol megint nagy események várják órájuk, percük jöttét... Kilépsz a főutra: ott hivatalok vannak, ott valami van...

A főuton sem látsz sokat. A községháza előtt várakozik sorára egy-két izzadozó ember... A csendőrház tornácán áll s fülét vakarja a csendőr. A Gatyaszár uccán egy kutya lógatja lihegve nyelvét. A postára mennél: talán jött valahonnan valami... Tul a Gatyaszár száján, tul a Kutyaszorító szűk közén is, a hidnál, ahol az ut a dombhát felé görbül fel, egy kapufájáról idelátszik a posta fehér pléntáblája. Ha ott bemész, átmész egy pázsitos udvaron, megkerülsz egy kis kertet, felhágsz egy kis dombra, ott, egy öreg házikóban ül, nyitott ajtó megett a fogoly postáskisasszony... Szabadulása percét, a harang szólalását várja...

De szekér zörömböl mégis. Fennen, a temető mellől indult, onnan közeledik sebesen, rázkódva, láthatatlanul. A templom dombjáról talán látni is, át házak és fejek felett. A falu katlanja feletti magas légvonalban nézi egymást naphosszat ez a kettő: a templom és a temető. A szekér, amely a temető szomszédjában nemes Berecz Árpád urék kapuján pattant ki, a szűk, vizrágta Mihálca-ucca köves lejtőjén ront lefelé, aztán elmerül a lombos Pálos-uccán és nem is tudod, melyik ucca-torkon buggyant ki a Patak-utjára: azon a homokporos közön-e, amely a lisztesholt szegén visz ki a piac-sorra, vagy emitt, a Pálos-ucca száján, amely a Darkó-ház megett, a bokrok közt rejtőzik...

Egylovas szekér, előtte uri-féle szürke, rajta két ember. Gyerekek futnak ki eléje, bevárják, követik. A községháza előtt állók kalapjaikat billentve köszönnek össze a rajtaülőkkel. Ki nem ismeri őket? Gereblyés Ákos, a szentiványi állomás korcsmárosa, a helybeli nemes Berecz Árpád urék innen elszármazott rokona, a kocsisával. Tudva van, miért jöttek: örökbekapott földje van itt a kocsmárosnak, azt látogatta. Az esőtlen idő ijesztette meg. Nem nagyon becsülhetik D-ben a kapzsit, aki annyi otthoni vagyona mellett ezt a kis földjét is makacsul magának tartja, mind-mind eljön, napszámosokkal krajcárkodik, a részessel hitványkodik...

— Nolám. Áki ur es... — jegyzik meg csipősen. — Béfogta ő es mán eccer ezt a szép fejer lovat...

Nagy csoda! Vannak, akik a kapuig is kijönnek, hogy megcsodálják. Asszonyok a tornáczra hágnak fel, hogy lássák. Máskor mindig ingyen fuvarral, az állomásra fát hordó fuvarosok visszatérő szekerein vitette magát a fukar kocsmáros. Nagyon megijedhetett, hogy a sajátját használja!

A hid tájékán egy ember áll eléjük. Idegen szekeres, szekere nélkül, kezében ostor. Izzadó fején kalapja hátraesett. A forróság majd le nem dönti szegényt. Kölest szállított a nagyuton, az alsóhegyi malomból Csegére, egy zsák kölest kiejtett, talán látták az urak erre-jöve...

— Nem láttuk! — felel foghegyről a kocsmáros és meglöki kocsisát: — Hajts!

A károsult hitetlenkedik, a szekér aljába furja tekintetét...

A kocsis türelmesebb gazdájánál: — Higyje mán kied, ha mondják...

— Hát hiszek én, hogyne hinnék — felel amaz — de az egy zsák köles vót, nem egy keszkenyő... A' meg kell, hogy legyen!

— Hát legyen meg! — szól bosszusan a kocsis és a lóra csap. — Ha mán nem hiszen az embernek! — és gyorsan elhajtat.

— Hogy higgyek?! — kiált utánuk az idegen. Egy zsák kölesem odalett!! Más szekér utánam nem jött!! A Jézusnak se hiszek! Az Uristen es tolvaj! Betyárok faluja ez! Templomotokról a tornyot es lelopjátok! Papotok es csaló! Papnétok es szajha! Süljetek meg falustól!!!

Ijedten néz körül: vajjon kik hallották? Nem lát senkit a hid környékén. Csak ezek a rossz kölykök mulatoznak rajta, akik a szekér után futottak idáig: a kárörvendő gonoszok! A torony felé emeli fel kétségbeeső arcát: az unitárius isten felel neki? Tréfát új vele? Mintha átkára volna felelet: a toronyban e percben harang csendült... És ime, ütemesen rá is kezd: Dzim-bam-bum! Dzim-bam-bum! Dzim-bam-bum!

Mások tornya, mások harangja!

Neki be mostohán is hangzik! Mint a kisgyerek, aki nem anyja, hanem nászvalaki ölébe tévedt, menekül innen.

A gyerekek sarkonfordulnak.

— Dél van hé! — rikoltja az egyik és rohan az uton végig. Társai utána vetik magukat és elmondják ők is: — Dél van hé! Dél van hé! Dél van hé!

Vén Barta Ábelbe ütköznek, aki a szövetkezeti boltból hazajövet pálinkától éhesen botorkál be udvara kapuján s ebédjét parancsolja maga elé...

Dél van hé! Dél van, dél! Darkó Károly, hordóit otthagya felesége konyháján kezét törülgeti és — amig ülne ebédhez — legfontosabb tegnapi, mai és holnapi ügyeit megtárgyalja az asszonnyal...

Nagy Sándorné, a volt tanítóné, akire a lisztesbolt asszonya hiába várt, a kastély kapuján lép ki, ahol egy Kökössi kisasszonnyal beszélgetett tulhosszuan; elkészt ebédjéhez az ecetet kell még gyorsan megvennie...

Fenn, a temető szomszédjában, nemes Berecz Árpád uréknál az udvarra, a fa alá kitett asztal köré állt háziak a családfőnek mondják utánna az asztali imát...

A Pálos-uca bokrai közül egy züllött kölyök, Roppans Biri udvari cseléd bitangja üres cserépfazékkal ugrik az utra, a Kökössi-magtár felé veszi utját, ahol talán a cselédiüst maradékából van járandósága....

Sulyos, tele leveses fazékkal és hónalja alá vett kenyérrel kinlódva

megy előtte a sárgáskendős asszony, viszi a lovasmalom dűlőutjára ki, övéinek az ebédet.

És amit csak a torony ablakából kinéző harangozó-fiu láthat: szerte-
szerte, közeli és messzibb földeken a dolgosok: elteszik a szerszámot és
mennek félre, az árnyékos helyek felé...

BESZÉLGETÉS EGY ÚTSZÉLI FESZÜLETTEL

Irtta: BERKÓ SÁNDOR

Ossiétzki emlékére

*Ne rejtsd el orcád, úgyis látom én
azt a könnycseppet szemed szögletén,
azt a vonagló kint az arcodon,
mely itt vonaglik sápadt arcomon,*

*ne csukd keményen össze ajakad,
mert úgyis hallok mindenik szavad,
keserű imád, szelíd panaszod,
mely sebeidnél fájóbban sajog.*

*Két tehetetlen vézna karodat
imáival nem oldja fel a pap.
Pedig körötted: a száraz rögök
közül népednek jajja nyöszörög,*

*hogy korbácsoddal üzd el azokat
kik meggyaláznak, a kúfárokat,
hogy adj azoknak bort és kenyeret
kikért keresztre vitted testedet.*

*Lásd, nevedet a Sátán lopta el,
a Te nevedben embervért kever,
a Te nevedben öli azokat
akikre hagyta királyságodat.*

*Meghalnál értünk, tudom, százszor is,
de ha keresztre jutsz századszor is
s az útszéli por ajkadig belep,
zászlóinkon mi kibontjuk neved,*

*széttárt karokkal, a langy dombokon,
Te megmaradsz, túl minden korokon,
túl minden álnok szenten, ál-imán,
és megkönyörülsz az Ember Fián.*